7-a JARO, N-o 348 LEIPZIG, 4. / 6. 1931

ESPERANTO JE LA SERVO DE L' TUTMONDA PROLETARO

SENNACIULO

OFICIALA ORGANO DE SENNACIECA ASOCIO TUTMONDA

KULTURA KAJ INTERHELPA ORGANIZO DE PROLET-ESPERANTISTOJ

APERAS SEMAJNE | REDAKTEJO: 14, avenue de Corbéra, Paris 12e. — GVIDANTO: E. Lanti. — SIDEJO DE PLENUM-KOMITATO DE SAT: 23, rue Boyer, Paris 20e. — ADMINISTREJO: R. Lerhner, Kolmstrasse 1, Leipzig O 27 (Germanio). | APERAS SEMAJNE

LA "MALARMADO" DE L'SANGA INTERNACIO

"Ekspertoj pri strategio esprimis, ke en la lasta milito ni mortigis podetale, sed ke en venonta ĝi okazos prograndе. Per la spertoj ni lernis, ke malebla estas humanigi la militon. Tuj kiam komenciĝis milito, neniu homo k neniu estraro povas ĝin superregi. Ni estu konvinkitaj pri tio: Se denove eksplodos milito, ĝi kondukos al ekstermo de l' homa vivajaro en apenaŭ imagebla amplekso, ĝi kondukos plej verŝajne al detruo, kiu enabismigos nian tutan civilizon." Tion diris en Londona parolado la angla ministro por eksteraj aferoj, Henderson. Malgraŭ k spite tio militpreparoj en ĉiuj imperiistaj landoj de l' mondo!

ALBANIO fordonas pli ol la duonon de sia tuta ŝtatenspezo por militismo k organizas laŭ itala modelo tra la tuta lando disvastigitan junular-korpuson "Ente Kompetari", kiu entenas jam 2000 anojn. Atinginte sian dekkvinan vivjaron, ĉiu estas devigata aniĝi al ĉi tiu korpuso. Dum la paso de tri jaroj je difinitaj tempoj la korpusanoj devas partopreni ĉe militistaj manovroj. Kiel instruktoroj funkcias ĉefe italaj oficiroj!

ANGLIO elspezis por militarmado en la jaro 1930 sterlingojn 110 764 200, en jaro 1914 kompare nur sterl. 77 098 500! Armeo konsistas el 810 mil soldatoj. La aera armeo finis kaŝajn provojn kun nova aviadilo por unu viro de 300-kilometra rapido. La aviadilo estas armita per 6 maŝinpafiloj, 4 bomboj 10-kilogramaj k kapablas manovri en alto de 9000 metroj. En tuta Britio okazis ekzercoj pri defendrimedoj kontraŭ gasatakoj direktitaj kontraŭ la loĝantaro.

BELGIO elspezas 1 189 milionojn da frankoj por sia militbuĝeto; laŭ ora valuto duonon pli ol antaŭ la milito.

ĈEĤOSLOVAKIO evidentiĝas per siaj statistikoj, ke ĝi vendis eksterlandon armilojn por ne tute 6 milionoj da ĉ. kronoj en jaro 1923, dum ĝia armil-eksporto en jaro 1930 — 20-obliĝis.

FRANCIO donas grandajn pormilitajn pruntojn al Polio, Rumanio k Jugoslavio. Ĝia militbuĝeto por la venonta jaro estas taksata je 6 450 milionoj da frankoj aŭ 46 milionoj pli ol en la antaŭa jaro, dum krome estas postulata kompletiga kredito de 1 120 milionoj. — Francio inkluzive siaj kolonioj nutras armeegon de 522 mil soldatoj.

La spirito de l' epoko

H. Domje (Daumier).

La vojo trans la teron fariĝas pli k pli peniga

GERMANIO vivtenas regnan militistaron el 100 mil viroj. Krome estas nombrataj 150 mil gardpolicistoj k 30 mil doganistoj, kiuj ĉiuj estas provizitaj per militpafiloj.

HISPANIO mendis kanonojn ĉe la anglaj munici-fabrikoj Vikers-Armstrong, kies muntado estas decidita en Kartageno, antaŭ Kadiz. Ferol k sur la Balearaj insuloj.

ITALIO disponas pri 413 mil armeanoj. La provizora milit-buĝeto sumiĝas je 3 miliardoj da liroj aŭ 112 milionoj pli ol antaŭjare. Italaj oficiroj proponas sin por formado de l' albana "Ente Kompetari". Italio vendas al Brazilio 11 aviadilojn por 870 mil liroj po peco. La pagado okazos per kafo k mono.

NEDERLANDO liveras el la ŝtata munici-fabriko ĉe Hembrug ioman kvanton da municio al privata "Komerca k industria societo" en Hago, por ke ĉi lasta povu plenumi mendon el Ĉinio. Ĉe la plej lasta plilarĝigo de l' nederlanda militŝiparo la registaro montris al la danĝero, kiu facile minacos el Ĉinio. Parlamenta rezolucio kontraŭ rekta aŭ pera munici-liverado por aliaj ŝtatoj estis malakceptata per granda voĉplimulto.

POLIO pruntas 1 miliardon da frankoj en Francio. Ĉi tiu prunto estas deponita ĉe la bankoj Ŝnejder k "Banko de l' norda regiono". La sumoj trovos uzon por militaj celoj. La rumana "Stampa" opinias vidi internan kunligon inter tiuj pruntoj k la daŭrigo de l' pol-rumana milit-kontrakto.

RUMANIO ricevas prunte el Francio 2 miliardojn da frankoj. La "Popolo di Roma" sciigas, ke Rumanio intertraktis kun la firmo Ŝkoda pri konstruado k instalado de granda fabriko por eksplodaĵoj k militmaterialo, lokota proksime de Bukaresto. En Rumanio, kie altiĝis la milit-elspezoj ĝis 25 pocentoj, kie lernanto ne promociiĝas, se lia patro ne ĝustatempe pagas siajn impostojn — en tiu Rumanio la instruistoj k docentoj depost du monatoj ne ricevis salajron en la graflando Hungad — pro militpreparoj!

SVISIO disponigas 91 milionojn da frankoj por la militbuĝeto en jaro 1931 kontraŭ 86 milionoj en jaro 1930.

SUDSLAVIO ricevis prunte grandajn sumojn el Francio por militceloj. TURKIO spertas ŝtatprezidanton Mustafa Kemal, kiu en Smirna knabinlernejo pledis por milita servodevo de virinoj. USONO intencas venontjare elspezi por la ŝipara buĝeto proks. 400 milionojn da dolaroj. Ĝis tiam la ŝiparo devas disponi pri milo da aviadiloj.

Tiu ĉi listo pri landoj preparantaj sin por milito, povus esti daŭrigata. Fakte, la proksiman fojon oni murdos "pogrande"! La militistoj el ĉiuj regnoj de l' tero armadas al nova popolmurdado de neniam konita amplekso. Kaj la laborista movado en ĉiuj landoj elmontras ankoraŭ spiritan k organan malkuniĝemon fatalan, kiu malebligas unuforman kontraŭagadon.

Nepre ni voku pli laŭte, ni laboru pli intense por formi la Unuecan falangon kontraŭ imperiisma milito k ekspluatado. Batalante kontraŭ milito ni kontraŭbatalu ties plej profundan kialon, la kapitalistan sistemon k ĝian socian fiordon. Sole per niaj penoj por renovigo de ŝtato k socio estos eble malhelpi la prepariĝantan mondmiliton. Do ni klopodadu por efektivigo de Socialismo k Mondpaco!

Kompilis Ajo (15 455).

RESPUBLIKO EN HISPANIO

Falis ridinde la unua diktatoreco de Primo de Rivera. Pli ridinde ankoraŭ falis la dua de Berenger. Fine la reĝo, forigita de la konscia hispana popolo, kiu jam ne povis pli longe suferi tian senhontecon.

Por kompreni la kaŭzon de tiel grava okazintaĵo, estas necese iomete raklon modifi la hispanan karakteron. La fanfaronaĵoj de la diktatoro ne produktis eĥon k per ĉiuj rimedoj, serioze k ŝerce, subfosis la fundamenton de la hispana monarkio.

La plej eminenta intelektularo forlasis la landon antaŭ ol humiliĝi k en fremdaj regionoj daŭrigis konstante la historii. — La milito kontraŭ Afriko estis abomenata de la hispana plimulto, tial ke Maroko englutis la junularon k la monon, fluegantaj tien kvazaŭ rivero. Sed la araboj sin defendis k gvidataj de Abd-el-Krim atingis en 1921 gravan triumfon neniigante la hispanajn militakirojn. La nomita jaro ĵetis nigran makulon sur la hispanan monarkion k ekde ĉi tiu momento oni komencis diskuti la agadon de la reĝo k de la korteganaj generaloj.

Transformiĝo

En la parlamento oni petis esploron pri la afero por puni la kulpulojn, ĉar dek kvar mil hispanaj vivoj restis enterigitaj en Afriko. La difinita komisiono enketis k laboris por elkovri la verajn kaŭzojn de tio, kio estis okazinta, k tiam la monarkio vidis la katastrofon fluganta super si. Por eviti la riskon, venis la diktatoreco de Primo de Rivera en 1923, sed estis tro malfrue. La publika opinio sciis, ke la kulpuloj estis altrangaj.

La reĝo k la diktatoro kredis, ke estus sufiĉe por sia trankvilo silentigi la minacantajn voĉojn, k komence ŝajnis sukcesi. Tamen baldaŭ oni komprenis la komedion ludatan de la diktatoreco. La silentigo faris la midiskonigon de la freneza regado de la diktatoro k lia sinjoro, apogitaj nur de la plej malinda tavolo. Universitatoj, altlernejoj, studentaj k laboristaj organizoj pli malpli klare montris sian malkonsenton al la regado de la diktatoro. Eksterleĝaj broŝuroj k gazetoj kuris de mano al mano, k de unu buŝo en alian orelon oni diskonigis la ruinigan gvidadon de tiel abomenindaj regantoj.

Kiel putrinta frukto falas de la arbo pro natura disiĝo, tiel falis la unua diktatoreco, kiu havis neniun apoganton krom kelkaj dankaj servutuloj. La krono vidis danĝeron por si k forpelis Primon de Rivera per malĝentila piedbato.

Venis tiam la dua diktatoreco en 1930 kun generalo Berenger, kiu havis sur sia konscienco la dek kvar mil kadavrojn kuŝantajn en Afriko. Tio estis la komenco de la fino. La nova diktatoro promesis restarigon de la leĝoj disŝiritaj de la reĝo en 1923, sed la trompo ne sukcesis, ĉar ĉiuj vidis klare la rolon de tiu nova registaro, kiun oni rekte atakis. La defendantoj de la monarkio malfortiĝis de tago al tago.

La malsukcesinta revolucio en la aragonaj montaroj dum la lasta decembro agis kvazaŭ eksplodilo kontraŭ la monarkio k starigis la tutan Hispanion, ĝin pretigante por ŝanĝi la regformon. Tio okazis la 14-an de aprilo, du tagojn post la elekto de konsilantoj por urboj k vilaĝoj. La plimulto el la provincoj elektis respublikanan konsilantaron k ekestis la uragano, kiu forpelis tiom da malhonesto amasigita ĉirkaŭ la monarkio. Oni diras, ke tiu okazintaĵo surprizis la monarkion k ankaŭ la respublikanojn. Tiun aserton mi pridubas rilate al kelkaj politikuloj de la tiama reĝo, kiu havis ruzajn ministrojn kapablaj triumfigi sian aferon per artifikoj k plej malindaj metodoj. Kial do ili ne helpis al sia mastro? Oni povas supozi, ke la reĝaj politikuloj ne kapablis subteni tion, kio estas en plena ruiniĝo.

La socialista k respublikanaj partioj kuniĝis, sed la celo ne estus atingita sen la lojala helpo de la nepolitike organizitaj laboristaro k burĝaro. La 12-an de aprilo okazis la balotado k je la 14-a de la sama monato oni decidis la ĝeneralan strikon. Tio estis forta puŝo por la reĝo k por la revolucia komitato, kiu nepre estis devigata postuli al la tiama reĝo la eksiĝon k la tujan eksterlandiĝon.

Je la 14-a k 15-a de aprilo frenezo regis ĉie. Flagoj, kantoj, muziko, brua movado k foresto de gardistoj karakterizis tiujn ĉi solenajn momentojn. La respubliko estis proklamita k komencis regi la landon respublikana registaro. Sed ĉu tio estas la celo de la laboristaro? Iluzio ne devas blindigi nin. Malgraŭ la partoprenado de la socialistoj en la registaro, la respubliko estas burĝa; sed aliel oni ne povis fari nun.

Iom pli libere ol antaŭe oni povas fari propagandon, sed tuj kiam la monarkia danĝero malaperos, estos necese puŝi la registaron per ĉiuj rimedoj k venigi la laboristaron al la konvinko, ke nur propraforte ĝi atingos sian plenan liberiĝon.

Oni ne povas silenti pri la unuamaja festo en Hispanio. Eksterordinara solena tago! La festo estis oficialigita; ĝin partoprenis la urbestraro k aliaj aŭtoritatuloj, sed tiu soleno perdigis al la Unua de Majo la laboristan karakteron. Sendube, bonintenco regis la K-dojn organizantojn, sed ili ne povas eviti riproĉojn pro la stranga miksado de elementoj konsistigintaj la estraron de la popol-elmontro. Samforma ripeto eble malutilos la feston pro foresto de multaj konsciaj laboristoj. Por daŭrigi la entuziasmon favore al la respubliko oni povas akcepti la feston, kiel ĝi okazis, sed ripeto estos riproĉinda ago.

Emilio Artigas (2461).

La lukto kontraŭ la drinkado en Sovetio

Ĉiutage el ĉiuj flankoj de Sovetio venas sciigoj pri komencita atako sur fronto de kultura revolucio. En diversaj lokoj, iufoje malproksimaj k malofte vizitataj, jam aperas sanaj kulturaj komencoj, sed ilia kresko k disvolviĝo estas malhelpata de nia malnova enradikiĝinta malamiko — drinkado.

Laŭ statistikaj informoj por jaro 1927 la loĝantaro de USSR elspezis por alkoholaĵoj 1402 milionojn da rubloj, k estis eltrinkitaj da brando — 41 milionoj da siteloj, da biero — 32 milionoj, da vino — 5 milionoj k da "samogon" (hejmfarata brando el greno, sukero, terpomoj ktp.) — 5 milionoj da siteloj. Ĉi tiuj "astronomiaj" nombroj devigas nin, ne nur kun teruro halti antaŭ ili, sed ankaŭ firme utiligi senprokraste ĉiujn batalrimedojn kontraŭ tiu ĉi maro da veneno k komenci tiun lukton tuj, dum ne estas tro malfrue. Tia centro de nia kultura k industria vivo, kiel Leningrado, ekzemple, konsumas 6% de l' tuta produktado de Centrospirt (Centra Alkohola Trusto), k por ĉiu laboristo meze (drinkanta k nedrinkanta) estas kalkulataj 25 boteloj da brando dum jaro; proporcie, en tuta Sovetio, por ĉiu homo estas kalkulataj nur 4,3 boteloj dum jaro.

Enspezo de l' ŝtato per vendado de alkoholaĵoj ne povas eĉ duone kovri tiun elspezon, kiu estas kaŭzata per drinkado. Ekzemple tio fariĝas klara, se oni konsideras nevizitadon al fabrikoj de l' laboristoj post festoj, per kio havas malprofitojn nia industrio, poste — kuracado de alkoholuloj, elspezado por iliaj malsanulejoj, degenerado de loĝantaro k. c.

Se oni komparas la elspezojn de nia laboristo havanta familion por kulturklerigaj bezonoj (libroj, gazetoj, jurnaloj, lekcioj, vizito al teatroj, kinoj, lernigo de infanoj k memklerigo) k por alkoholaĵoj, tiam ni ekvidos, ke la elspezoj por brando, vino k biero en Moskvo estas Sesoble pli altaj ol por kulturaj bezonoj. Se ni analizos la buĝetojn de kamparano k oficisto, ni ekvidos la saman abomenan bildon de superregado de botelo super libro.

Nun estas entreprenitaj kelkaj paŝoj por plimalgrandigi k haltigi tiun "drinkan maron". Tute ne produkti, nek vendi la alkoholaĵojn, nuntempe la ŝtato dume ne povas, unue pro financaj kaŭzoj k due k ĉefparte, ĉar tiam oni hejmproduktos grandkvante "samogonon", por kio estos multe malutiligata da greno ktp. Estas kreita volontula kontraŭalkohola societo; oni malpligrandigas produktadon de alkoholaĵoj k pligrandigas produktadon de senalkoholaj trinkaĵoj; oni malfermas "kulturajn tetrinkejojn", manĝejojn, oni malfermas kulturklerigajn entreprenojn ktp. Sed ĉar alkoholismo estis kutimigita dum jarcentoj, sekve ĝi enradikiĝis en la moraro, estas malfacile rapide ĝin elradikigi. Do, kvankam la lukto komenciĝis, tamen ankoraŭ tre grandajn sukcesojn ĝi dume ne alportis.

Jam dum du jaroj ekzistas volontula organizo "Societo por lukto kontraŭ alkoholismo". Ĉar Leningrado staris sur la unua loko inter konsumantoj de alkoholo, ni donos ĉi tie resumon pri la atingoj de l' lukto dum j. 1929. Proksimume la samo okazas ankaŭ en la aliaj urboj de USSR. En fino de l' jaro 1929 k komenco de 1930 estis aranĝita en Leningrado "dusemajno kontraŭalkohola". Estas rimarkebla ioma malpligrandiĝo en konsumado de alkoholaĵoj; dum ĝis 1929 la konsumado de brando k biero ĉiujare kreskis, en j. 1929 ĝi komencis malkreski. Tiel en 1927/28 estis eltrinkitaj en Leningrado 2063 mil siteloj da brando k 5336 mil siteloj da biero k en 1928/29 — 1750 mil siteloj da brando k 4675 mil siteloj da biero. Por ĉiu loĝanto estis kalkulataj en 1927/28 — 1,2 siteloj da brando k 3,2 siteloj da biero k en 1928/29 — 1 sitelo da brando k 2,7 siteloj da biero. Malpligrandiĝis ankaŭ la nombro de nevizitadoj pro malgravaj kaŭzoj, kiuj devenas grandparte de drinkado. Dum aŭgusto 1928 por 100 labortagoj estis kalkulataj 1,21 nevizitadoj k por 100 labortagoj dum aŭgusto 1929 da ili estis 0,72. Dum la unua duonjaro de 1928 da nevizitadoj estis 358 551, dum unua duonjaro de 1929 — 210 308.

Ankaŭ granda malpligrandiĝo estis konstatebla en la okazoj de mortoj pro troa uzado de alkoholaĵoj, kiuj ĝis lasta jaro konstante kreskis: en 1926 mortis 167 personoj, en 1927 — 293, en 1928 — 440 k dum 10 monatoj de 1929 — 189. Malmulte malpligrandiĝis nombro da, drinkuloj prenitaj de l' milico sur strato k senditaj por senebriigo. Da tiaj okazoj estis en 1927 — 110 000, en 1928 —135 000, en 1929 — 127 000. Do, surstrata drinkado malkreskis nesufiĉe, k ni devas kontraŭ tio lukti kun plia energio ol ĝis nun. En Leningrado estas likvidita unu alkoholfara k unu bierfara fabrikoj. Ankaŭ malpligrandiĝis la reto da magazenoj vendantaj alkoholaĵojn. Depost oktobro 1928 ĝis marto 1929 la kvanto da magazenoj de Centrospirt malpligrandiĝis de 47 ĝis 39, t. e. je 18%, da bierejoj de LSPO (Kooperativo) de 210 ĝis 155, t. e. je 26% k bierejoj de Nutrotrusto de 102 ĝis 85.

Se en Peterburgo en 1913 estis 3386 vendolokoj de alkoholaĵoj, en Leningrado en 1928, da ili estis 1100 k en 1929 881. Estas malfermitaj novaj manĝejoj (111 en 1928, 144 en 1929), bufedoj, tetrinkejoj. Da senalkoholaj trinkaĵoj anstataŭ 2 500 000 duonboteloj en 1926/27 estis produktitaj de Nutrotrusto 5 400 000 en 1928/29.

Nur kun la helpo de l' socio ni venkos tiun malamikon. Dum la poragita "dusemajno" okazis raportoj, kiujn partoprenis miloj da laboristoj. Dek-miloj da laboristoj aliĝis al la kontraŭalkohola societo. Laŭ la Kvinjara plano en Leningrado estas projektita malpligrandigo de l' produktado de alkoholaĵoj de 20 milionoj da litroj (en 1928/29) ĝis 7,5 milionoj da litroj (en 1932/33). En mezo de l' j. 1930 aranĝis Tutunuiĝan libran loterion ("Libro anstataŭ brando") la kontraŭalkohola societo k Ŝtata Eldonejo; ĝian profiton oni utiligas por starigo de malsanulejoj k san-konsultejoj por alkoholuloj.

Kompiltradukis k kompletigis
Vjaĉeslav V. Kalaŝnikov.

LA KLASBATALO TRA LA MONDO

Plifortigita teroro en Italio

La spionoj k provokistoj daŭrigas sian metion en ĉiuj provincoj, sed precipe en Norda Italio. Aliparte la Speciala Tribunalo distribuadas jarcentojn da malliberigo. Dum unu semajno oni juĝis k kondamnis je tre severaj punoj pli ol cent laboristojn k kamparanojn el Emilio, akuzitaj pro revolucia propagando. Pro la sama motivo oni arestis en Pordenone (Venecio) dek ses laboristojn, inter ili unu virinon. La fremduloj estas traesplorataj en bruta maniero de l' kontrol-policanoj. La hotelpordistoj estas agentoj de l' spion-institucio (OVRA); ili devas ĉiutage komuniki al la lokaj estraroj de l' polico nomojn k adresojn de personoj, al kiuj sendas en hoteloj loĝantaj vojaĝantoj korespondaĵojn.

Rilate la traktadon al politikaj malliberuloj estas notinde inter la plej lastatempaj epizodoj, ke en Parmo socialdemokrato nomata Ferari, kiu arbitre estis arestita, estas torturita tiel grave, ke post sia liberiĝo li devis enhospitaliĝi k oni devis amputi lian

N. LENIN:
Ŝtato kaj Revolucio
150 paĝoj, formato 12×18 cm. Prezo 1 mk. g.
Administracio de SAT, Colmstr. 1, Leipzig O 27

dekstran kruron. Malgraŭ tiu teroro pliakriĝinta plue cirkuladas sekretaj gazetoj k folioj. Okaze de la hispanaj okazintaĵoj en tia sekreta formo estas disvastigita alvoko al la itala popolo, ke ĝi imitu la ekzemplon de Hispanio.

Laŭ "Italia".

Granda tekslaborista striko en Norda Francio

La mastroj en la teksindustrio de l' Rube-Turkuena regiono (Roubaix-Tourcoing) jam delonge klopodas atingi plimalaltigon de la laboristaj salajroj je 10%. Tamen vidante la unuaniman kontraŭstaron al tio k strikpretiĝon de l' laboristaro, ili cedis iomete modifante siajn planojn, sed ili restis insistantaj pri forigo de la tielnomata "premio" por akurata laboro (fakte konsistparto de la salajro). Akcepti ĉi tion signifus konsenti salajran malpliigon je 4% (por la plimulto). Tiu sumo respondas al la laborista kotizo por la socia asekuro. Kiam la mastroj volis efektivigi sian postulon, la striko eksplodis tuj, k ĝin partoprenas preskaŭ 120 000 laboristoj; ĝi estas kompleta striko, malgraŭ la sindikatara skismo, regas en tiu ĉi striko unuanimeco de l' diverstendencaj organizoj. Nur la kristanaj sindikatoj provas dekomence intertrakti kun la mastroj. Metallaboristoj en la regiono, kiuj estas ligitaj kun la teksfabrikado, k transportlaboristoj de l' teksaĵa fako, same batalas.

C. T.

Arestoj al komunistoj en Japanio

Ĉar estas forigita la 1-an de aprilo la malpermeso de l' polico publikigi la raportojn pri tiu ĉi afero, oni eksciis, ke ekde februaro 1930 (dum la daŭro de ĉirkaŭe unu jaro) estas arestitaj en Japanio 1500 komunistoj. Post la plej gravaj arestoj faritaj je 15-a de marto 1928 k 16-a de aprilo 1929 la komunistoj ŝajnis tute ekstermitaj. Tamen progresis ilia agado kolekti la ruĝajn batalantojn ekde junio 1929; inter la gvidantoj estis tiaj, kiuj sukcesis siatempe eviti areston, k aliaj, kiuj post studoj en Sovetiaj universitatoj revenis Japanion. Ili manovris tre zorgeme k akirinte sufiĉe grandan anaron planis por la 11-a de februaro 1930 (nacia festotago) grandskalan manifestacion. Sed ili subite ŝanĝis sian planon k prokrastis je unu tago la plenumon. Je 12-a de oktobro 1930 la komunistoj komencis pozitivan agadon en Ozaka per disdonado de flugfolioj ĉe multaj laborejoj. La polico tuj komencis aresti. Poste sekvis arestoj en Tokio, Kioto, Nagoja k aliaj grandaj urboj tra la lando. El la 1500 Gek-doj arestitaj dum tiu jaro, 490 estis akuzataj post ekzameno.

Laŭ "Juna Azio" (n-o 5).

TAGO EL MIA VIVO

Mi estas 25-jara fraŭlo. Jam 3 jarojn mi laboras en granda teksfabriko kiel gluisto. La urbo Krimiĉaŭ (Crimmitschau) en Saksio (Germanio), kie mi loĝas, nombras 30 mil loĝantojn k estas teks-industria centro, konata per la granda tekslaborista striko en la jaro 1903. Krom la fabrikado de teksaĵoj ekzistas ĉi tie nur la maŝinfabrikado. La urbo entenas 15 teksajn k 5 maŝinajn fabrikojn. En la fabriko, kie mi laboras, estas okupataj proksimume 350 gelaboristoj. La plej granda parto el ili estas urbanoj, aliaj — vilaĝanoj el la ĉirkaŭaĵo de nia urbo, kiuj veturas per biciklo al la fabriko.

Mi apartenas al la metallaborista sindikato, ĉar pli frue mi laboris kiel modellignaĵisto en maŝinfabriko, sed bedaŭrinde pro la malbona konjunkturo (ekonomia cirkonstancaro) en la maŝinindustrio mi ne povis trovi okupon en tiu ĉi profesio.

Ĉiumatene je la 6-a komenciĝas por mi la nova tago; leviĝinte, gimnastikinte ĉe malfermita fenestro k matenmanĝinte, mi pretiĝas por iri al la laborejo. Ĝi estas baldaŭ atingita, ĉar mi loĝas en ĝia proksimo. Je 6.45 horo la signalo vokas por laborkomenco k ni daŭrigas labori ĝis 11.30 h. tagmeze. La tagmeza ripozo daŭras ĝis la 13-a. Mi tagmanĝas hejme, aŭskultas post manĝo radion aŭ legas lab. gazetojn, ankaŭ "Sennaciulo"-n k la LEA-gazeton. Duonhoron antaŭ laborkomenco mi promenas tra la *Zefel* (Zöffel)-parko (urba), kiu proksimas mian hejmon k la laborejon. En la laborejo ni diskutas kun la kolegoj pri diversaj problemoj ĝis la rekomenco de l' laboro je la 13-a. Oni laboras ĝis la 17.30 h. Post purigo (hejme) mi komencas novan, liberan vivon: mi promenas ĝis la 20-a tra la urbo, poste okupas la vesperan liberttempon per korespondado kun miaj multaj eksterlandaj Gek-doj. Merkrede mi vizitas regule la ekzerco-vesperon de la lab. esperantista grupo de nia urbo (oni

La ekonomia penetrado de Usono en Centran Amerikon

La 20-a jarcento estas jarcento de l' usona ekspansio, same kiel la 18-a estis signata de l' angla ekspansio k la 19-a de la franca ekspansio.

Sed ĝi ricevis specialan karakteron; ĝia bazo estas ekonomia k ne kolonia, aŭ pli bone ĝi estas kolonia nur pere. Kolonia? Neniam, protestos usonanoj. Ĉu ni havas aliajn koloniojn, ol tiuj, kiujn ni konkeris de Hispanio sekve de milito en 1898? Ĉu ni ne rezignis. male, al eksterordinara tento perforte okupi malfortajn ŝtatojn en stato de kronikaj revolucioj, lokitaj ĉe la sudo de Rio-Grande? Kaj, por ree aludi pri konsekvencoj de l' hispana milito, ĉu ni ne propravole forsendis soldataron el Kubo, tiam, kiam nenio devigis nin tion fari, escepte la farita promeso?

Necesas interkonsenti. Unuigitaj Ŝtatoj ne detruas, laŭ la ĝusta senco de l' vorto, la regnojn de l' malgrandaj landoj de Ameriko, kiujn ili fakte subigas. Ili lasas al ili, male, iomete da politika potenco k la loĝantoj de ĉi tiuj nacioj povas al tio rifuĝi fierege. Usonanoj kontentiĝas ekpreni la veran povon, kiu estas la ekonomia potenco, dank' al la timinda superregado de l' dolaro.

1. La instigiloj de la ekspansio

Kion celas do Usono disŝutante malavare sian monon sur la tutan amerikan kontinenton?

Unue, Usono volas havigi al si la plej grandan kvanton da *krudaĵoj*. Prudente, ĝi eĉ sin gardas k penas antaŭe ekpreni la plej riĉajn minvejnojn k plej fruktodonajn produktajn kampojn, por ne esti iel ajn surprizata.

Ja, Usono ektimas la eblon vidi en la estonto konsumiĝi la valorajn mintavolojn, kiujn ĝi malavare ekspluatis, la petrolŝaktojn, ekzemple. Krome, Usono malhavas tute iajn necesajn materialojn inter aliaj fosfaton k kaŭĉukon.

Por certigi al si je plej favora kosto tiujn krudaĵojn nepre necesajn por ĝia prospero — la ekonomia k socia vivo de Usono estus skuegata se ĝi ne trovus kaŭĉukon por siaj aŭtomobiloj — la grandaj entreprenoj juĝas necese superregi la landojn, kiuj ilin produktas. Jen do Usono estas devigata fariĝi — kiel Britio — imperiisma potenco, sed sub la ekonomia formo.

La serĉado pri *novaj disvendejoj* por la industrio konsistigas la duan instigilon de Usono en Antiloj, Centra k Suda-Ameriko.

Unuigitaj ŝtatoj eksportas relative malmulte, ĉar 90% de ilia produktado estas konsumataj en la limoj de l' Unuiĝo. Se tiu proporcio estis modifata dum la milito de 1914—1918 profite al eksportado, tio estis fenomeno tute eksterordinara k ne longdaŭra, kaŭzata per ekspedado de militliveraĵoj k ĉesigo de l' produktado en la militantaj landoj.

En 1920—1921, dum la periodo de l' mondkrizo, la sumo de usonaj eks-

renkontiĝas en la laborista junulara hejmo). Ofte mi ankaŭ vizitas sindikatajn, sportunuiĝajn, liberpensulajn k. a. kunvenojn. Se mi ne foriras de l' hejmo, mi aŭskultas radion aŭ studas esperanton. Dimanĉe matene mi ekskursas en la ĉirkaŭon aŭ vizitas la antaŭ-urbdoman placon, kie urborkestro de l' 11-a ĝis 12-a horo prezentas muzikaĵojn. Posttagmeze mi denove promenas, ankaŭ vizitas ofte teatron k enlitiĝas je la 23-a. Tiel pasas mia vivo, semajno post semajno. Verkita en 1930.)

W. Engler (5855).

ajn estas pli grava ol oni senpripense supozas. La eterna okazo, ke kapitalismo (posedemo) efikas militon, estu nepre instruata, sed instruu samtempe, ke la laboristaro ne venkos per batalilој k hombuĉadoj.

Ke la laboristaro plifortiĝadas, ne estas la rezulto de la bataliloj k hombuĉado, sed okazis malgraŭ ili. Estis laboristoj, kiuj mortigis laboristojn. Kiam la laboristaro ne volas perei per propraj bataliloj, tiam ĝi malebligu militon k plifortiĝon de la kapitalismo per rifuzo al militpartopreno. Tion nur povas fari konsciaj laboristoj, kiuj plene komprenas, ke la kapitalismo tiom longe povas regi la laboron, kiom longe la laboristaro bonvolas mortigadi k hombuĉadi.

Ne gravas, ĉu parto de la laboristaro eble havas iom pli da privilegioj ol la alia parto. Pro tio mi ne volas pritrakti la disversajn tendencojn en la laborist-movado, mi nur atentigas pri la gravo de la *eduko* k pri la pravo de tiu, kiu avertas kontraŭ eduko al "perarmila defendo", kiu efikas mortigon.

13 606, Amsterdam.

Pri la problemo de l' Paco

Ne mortigu.

Jen simpla frazo, kiu preskaŭ esprimas misteron. Ĉiu, almenaŭ preskaŭ ĉiu, kondamnas mortigon. Eĉ unu el 10 devoj, kiuj malgraŭ ĉio, tiel influadas la sociordon, estas: "Vi ne mortigu!". Senkonscie ĝi tiel influas nin, ke preskaŭ neniu povas defendi mortigon, sen samtempe esti kondamnita. En la nomo de religio estas benitaj mortigiloj, sanktigitaj la armeoj ktp. . . . sed samtempe de ĉiuj flankoj oni atentigas pli k pli laŭte: "Vi ne mortigu!".

La mortpuno estas mortigo, k leĝoj ne povas aliigi tion. La nivelo de la kulturo paralelas ĝian influon. Kiam mortigo estas permesata, tiam pli malpli granda parto de la homaro estas buĉata, kulturaj laboraĵoj de la homaro detruataj, ĝia ekzistado minacata.

Paco estas problemo de eksterordinara gravo. Post milito la homaro sopiregas pacon. La suferado dum la milito estas kaŭzo, ke la grado de la sopiro tiel influas, ke ŝajnpaco estas akceptata kiel paco; novaj hombuĉadoj estas la efiko.

La ŝtataj leĝoj malpermesas mortigon. Ili havas la potencon puni la mortiginton. La mortiginto estas ekzekutata, ĉar la ŝtato regas lin. Kiam la ŝtato nun punas k mortigas tiun mortiginton, tiam ĝi ankaŭ estas mortiginto, sed ĉar ĝi ne estas regata de pli potenca instanco, tiu mortigo, laŭ moralo, estas nomata "rajto". Io alia estas, kiam tiuj instancoj, nome la ŝtatoj, interbatalas per armitaj armeoj. Tion oni nomas milito. Tiam mortigo estas permesata, ĉar alia pli potenca instanco ne ekzistas, kiu malpermesas tiun hombuĉadon. Milito do estas la plej grava minaco de ruiniĝo, kiu ŝvebas sur la homaro. Milito havas teruran pereigan efikon. La devizo: "Milito kontraŭ la milito" do ne estas naiva, k la Gek-doj kiuj kuraĝas diri: "Mi ne partoprenas militon" k avertas kontraŭ la milito aŭ instigas al nepartopreno, ne estas malsaĝaj, male. Estas pli facile ĉesi funkcii en la temporadaro ol labori por aliigo de la irado. Ili esprimas la plej gravajn revoluciajn intencojn. Tio estas la persona sindonemo aktiva.

Senarmigo nacia aŭ internacia dependas de la volo de individuoj. Eduko de la individuoj do grave influas la efektiviĝon; eduko de infanoj al la ideo, ke mortigo estas permesata k eĉ nepre necesa por defendo de io

---

portaĵoj estis restarigata al antaŭa sumo. La nuna proporcio, proksimume 9½%, konsistigas do la normalan staton, sed ankaŭ minimumon, kiun estus danĝere transiri malsupren plie. Same kiel 10% konsistigas, en la ĉapitro de profitoj k malgajnoj, agoliberon de senriskeco necesa por la plejmulto da privataj aferoj, same Usono devas disvendi proksimume la dekonon de sia produktado en alilando por ĝui preskaŭ konstantan ekonomian bonfarton. Estas evidente, efektive, ke ĉiuj kalkuloj de industrioj, de komerco, de kotonkulturado, de ŝiptransportoj, de fervojoj, ktp. baziĝas sur tiu fakto.

Nu, la persista perfektigo de l' maŝinismo, la plimultigo de l' manlaboro industria, malgraŭ la limigoj aplikataj al enmigrado, k la serĉado de novaj disvendejoj stimulas la produktadon k, konsekvence, la dekono de ĉi tiu produktado reprezentas proporcie pli grandan kvanton da varoj por iom-post-ioma vendiĝo sur fremdaj merkatoj. Tiom, ke pli k pli, la usonaj komercistoj ekhavas absorbajn zorgojn, kiuj diferencas de l' iamaj. Antaŭ kelkaj jaroj, efektive, ili fierege deklaris, ke la interna merkato estis la preskaŭ ekskluziva celo de iliaj prizorgoj k kalkuloj. Nun tio ne plu sufiĉas. Tial *"businessmen"*[1] pli k pli rigardas eksteren, kio konsistigas tre gravan aliigon de l' usona internacia aktiveco. Usono pensas nun laŭ internaciaj kutimoj.

Fine, trie, Usono fariĝis *kreditoro* de l' tuta mondo k ĝiaj procentaj pruntedonadoj en la tuta amerika kontinento ne ĉesas pligraviĝi forpelante iom post iom la britajn poziciojn. Tiu financa potenco cetere ebligas al ili certigi sian sukceson koncerne la du aliajn faktorojn de sia ekonomia politiko: serĉado de krudaĵoj je plej malgranda kosto k serĉado de novaj disvendejoj. Tiel la tri punktoj de ilia ekonomia politiko estas intime ligitaj.

(Daŭrigota.)

[1] La negocistoj.

POR NIA DISTRO

Fama verkisto, kiu skribis detektivajn historiojn pri Ŝerlok Homs, mortis k alvenis en la ĉielon. Sankta Petro demandis lian nomon k metion.

— Ho, mi estis detektiv-historia verkisto! diris la novalveninto.

— Tiam, diris Petro, mi havas laboron por vi. Mi deziras, ke vi serĉu homon, kiu loĝis en la ĉielo dum multaj miloj da jaroj k kiu estas nomata Adamo. Tre ofte ni serĉis Adamon, sed neniam trovis lin.

Post kelkaj tagoj la verkisto frapetis sur la pordon de la oficejo de Petro.

— Eniru! vokas Petro. — Ho, estas vi! Ĉu vi eltrovis Adamon?

— Jes, diris la verkisto; k tre maljuna persono eniras.

— Nu, diras Petro, vi prezentas tiun ĉi homon kiel Adamon, sed kiel mi scias, ke li vere estas Adamo?

Aŭskultu nun, diras la verkisto. — Kiam mi serĉis tra la ĉielo Adamon, mi nudigis ĉiujn, k ĉi tiu homo estas la sola persono, kiu ne havas la umbilikon.

Kolektis 15 683.

ĴUS APERIS en duobla kajero, 24-paĝa, de

LA NOVA EPOKO

la literatur-scienca revuo de SAT

elektitaj primilitaj literaturaĵoj (orig. kunlaboraĵo de *Ĥrima*, ekstraktoj el verkoj de *L. Ren [Renn], Dorĵles [Dorgelès]*). Rakonto el Sovet-Azio. *De Bruin: La antaŭmilita laborist-esperanta movado.*

Neabonantoj mendu tiun ĉi interesan kajeron por **0,50 mk. g.** Abonu k abonigu al "LNE"!

Administrejo de SAT, Leipzig O 27.

SCIENCO K TEKNIKO

La specoŝanĝoj

Ne estas maloftaĵo vidi malaperi animalan aŭ vegetajan specon. La homo tiel vidis malaperi ekzemple la mamuton, la gliptodonton, la kavernan urson k multajn aliajn fosiliajn bestojn. Sed aliflanke ŝajnas neeble konsenti pri eblo de spontanea generado. Ĉar la paleontologio montras al ni, ke en praepokoj la vivaĵoj diferencis de l' nun ekzistantaj organismoj, oni devas konsenti, ke la nuntempaj specoj produktiĝis per transformiĝo de l' specoj, kiuj ekzistis antaŭe. Lamark klarigas ĝin per adaptiĝo al la medio, Darvin per la porviva batalo k la natura selekto. Negeli pensas pri en-ovaj diferencoj. Sed aliaj esploristoj konstatis, ke specaj ŝanĝoj produktiĝas abrupte. Kaj nova speco aperas, tiel fiksa kiel la antaŭaj specoj. Jen okazis specoŝanĝo; ĝi estas abrupta, nekontinua vario, kiu montriĝas senpere heredeca. La teorio pri la Ŝanĝoj celas hodiaŭ anstataŭi la hipotezon prievoluan (en la senco, kiel ĝin konceptis Darvin). Oni nomas tiun teorion ĝenerale la Defriza (laŭ De Vries), kvankam A. Jordan formulis ĝin unua.

Jordan provis kontroli, ĉu la ecoj de l' speco estis konstantaj. Li kulturis violojn, papavojn, grenspecojn, pirarbojn k deklaris trovi ĉiujn trairajn ŝtupojn inter la diversaj specoj. Tiel la kampa trikoloreto formas ne unu specon, sed plurajn dekojn da distingaj, unuj de la aliaj absolute sendependaj specoj, fiksaj en la semaĵoj, eĉ se oni faras ilin flanko ĉe flanko.

Sed al Defriz, holanda botanikisto, oni ŝuldas la sisteman studon pri la specoŝanĝoj. Li montris per eksperimentaj esploroj, ke la ŝanĝoj vere ekzistas, ne kiel esceptoj, sed ke ili aperas en difinitaj kondiĉoj, sekvante sufiĉe fiksajn regulojn k ke oni devas diferencigi tiujn ŝanĝojn de la kazoj de hibridigo, alivorte dirite de la kruciĝoj produktitaj inter diversaj specoj.

Defriz, tute kontraŭe al la tiamaj botanikistoj, interesiĝis precipe pri anomalioj prefere ol pri plantoj prezentantaj ĉiujn tipajn ecojn donitajn de la botanikistoj-priskribintoj. Defriz kolektis aron da tiuj ĉi monstraj plantoj, kulturis ilin k akiris, rezulte de detalaj eksperimentoj, post kelkaj plant-generacioj, specojn kun fiksaj ecoj, kiuj pruvis decide la abruptan transformiĝon de l' specoj. Al jenaj konkludoj venis resume Defriz: 1. La novaj specoj aperas subite sen interŝtupoj; 2. Tiuj ĉi specoj aperas ĉe la flanko de l' ĉefa trunko k disvolviĝas kun ĝi; 3. Tiuj ĉi novaj specoj estas tuj konstantaj; 4. La samaj novaj specoj ne estas escepto, sed donas tuj grandan nombron da individuoj.

Oni povas diri, ke nuntempe ia nombro da plantoj, ĉe kiuj oni observis specoŝanĝojn, en la de Defriz komprenata senco, estas sufiĉe granda. Oni observis ankaŭ ŝanĝojn ĉe la animalaj specoj, kvankam malpli nombrajn, sed ioma nombro de tiuj kazoj ĉe animaloj estas same tiel neta kiel ĉe la vegetaĵoj. Unu el la plej freŝdataj specoŝanĝoj, kiu ekscitis multe la bredistan mondon, estas tiu de kuniklo, kiu naskis dufoje inter aliaj normaluloj idon, kiu havis felon similan al tiu de kastoro. El ambaŭ kuniklidoj — geparo feliĉe — naskiĝis kuniklidoj prezentantaj la samajn ecojn. Tiu ĉi nova raso estis rapide serĉata sur la merkato. Poste oni konstatis, ke tiuj kunikloj devenis de sifilisaj gepatroj.

La eksperimentado tiufaka ankoraŭ ne estas metode aplikita ĉe la homa speco.

La rolo de l' stano en la organismo

La scienco sukcesis rekoni k dozi tre malgrandajn kvantojn da stano en la korpo de l' bovo, de l' ŝafo k de l' ĉevalo, ĝenerale kelkajn miligramojn por kilogramo, en la ĉefaj organoj. La lango prezentas tamen rimarkindan escepton laŭ la vidpunkto de sia stan-enhavo; oni trovas en la mukomembrano, kiu ĝin tegas, pli ol 20 ĝis 25 miligramojn da stano por kilogramo. La rolo de l' stano en la organismo de l' superaj animaloj k de l' homo ankoraŭ ne estas klarigita.

TRA ESPERANTIO

Al la prikonsidero de la tuta SAT-anaro

Ni ricevis jenan deklaron de K-do Bergiers k postan respondon de K-doj Van Aelst k Stalens:

"La Kontrol-Komitato de SAT kunsidis la 30-an de aprilo k, inter aliaj punktoj, troviĝis demando de K-do Bergiers pri la formo de la referendumo organizata de la Plenum-Komitato[1]. Mi diris mian opinion: En SAT troviĝas granda opozicio. La atakoj de la opozicio estas ĉefe celataj al K-do Lanti. Mi ne volas diri ĉu prave aŭ malprave, sed la devo de gvidanto, konstatanta grandan opozicion personan al li, estas starigi antaŭ la tuta anaro la demandon simplan pri fido aŭ malfido. La persono de K-do Lanti estas malsimpatia al multaj anoj k ekzistas nur du eliroj: aŭ eksiĝi, aŭ pruvi per klara referendumo ke la granda plimulto estas favora. Konsiderante tiun mankon al la logiko, mi proponis al la K. K. entrepreni intertraktojn kun opoziciaj K-doj kun la celo trovi unuecan vojon. Miaj kolegoj opiniis mian proponon ne konvena.

"Celo de Kontrol-Komitato estas certe akordigi; k miaj kolegoj ne volante ekiri tiun logikan vojon, atestas partiecon. Pro tio mi ne plu povas kunlabori kun ili en la laboro de K. K. k ĉar ne estas eble elekti nun aliajn K. K.-anojn (pro lokaj kaŭzoj), mi eksiĝas el mia posteno de sekretario de la K. K. k donas al la Kongreso en Amsterdam la zorgon elekti novan K. K. sekretarion.

"Neeble estas al mi daŭrigi tiun politikon de sinsekvaj eksigoj, konstatante, ke la opozicia movado ne estas atako de kelkaj individuoj kontraŭ la estraro, sed vere protesto kolektiva kontraŭ la mastrumado de la asocio. Mia ĝisnuna agado en la K. K. estis bazita sur la Statuto, sed laŭ mi la logiko nepre devas esti konsiderata. La nuna opozicio estas forta, entenas multajn honestajn SAT-anojn k mia devo de honesta homo malpermesas al mi daŭre eksigi miajn plej karajn amikojn k sincerajn SAT-anojn. Mi ricevis multajn leterojn plenemociajn el diversaj K-doj implorante (*tiel, Red.*) min al mia devo. La SAT-anaro bonvolu kredi en mia sincereco k taksi la embarasigan situacion, en kiu mi troviĝis; tiam, se mi faris erarojn, ĝi pardondonos min.

"Kaj fine mi alvokas ĉiujn sincerajn SAT-anojn, tiom de la opozicio kiom de la direkcia partio al intertraktoj al unuigo. Mi deklaras, ke nur personaj situacioj neebligas la resanigon de SAT. Ni faru la unuigon spite de tiuj personoj k invitante ilin, por la bono de la asocio, al memeksiĝo. K-doj, kiuj iros al Amsterdam, iru kun ideo: UNUIGO. **L. Bergiers (SAT-ano 630)**".

[1] La P. K. ne organizis "referendumon" (!!??). — *Dir.*

Respondo al eksiĝdeklaro

"K-do Bergiers patose eksiĝis el la Kontrol-Komitato de SAT, k en sia deklaro li akuzas nin — anoj de K. K. — pri "partieco"! Akuzo senbaza, ĉar ĉiuj decidoj niaj okazis post

---

KUN TIU ĈI NUMERO ESTAS EKSPEDATA "LA NOVA EPOKO" ★

funda esploro de faktoj k serioza konsultado de la Statuto de SAT. Sed, Bergiers estas diktatorema homo k lia konata tromemadmiro puŝos lin en pli ol unu ridindan situacion. Se li juĝis nin samspecaj pulĉineloj kiel li, peza estas lia eraro!...

"Ĉu ni rajtas diri, ke K-do Bergiers estas pulĉinelo? Tion, K-doj, vi juĝu mem!...

"Antaŭ kelkaj semajnoj Bergiers, sekretario de K. K., post plurmonata k serioza esplorado de ĉiuj faktoj rilataj al la krizo en SAT, decideme k energie konkludis je necesa, senkompata eksigo de opoziciularo, kiu per siaj agoj stariĝis nepre kontraŭ la SAT-Statuto!

"Tiucele li mem iniciatis iujn proponojn, aprobis k subskribis tri gravajn decidojn (vd. n-ojn 322, 324, 337 de "S-ulo"). Hodiaŭ ni ne scias, sekve de kia mistika vizio aŭ sub kia mistera persona influo li kvazaŭ pentas. Preta manfrapi al si la bruston k kun tremploranta voĉo, li alvokas la SAT-anojn fliki la SAT-unuecon! Kaj per kiaj rimedoj? — Geniaj! Indaj je heroo! Bergiers proponas forigi Lanti — patron k animon de SAT — k traktadi kun opoziciaj ĉefoj, *kiujn li ĵus eksigis!*

"Tie ne haltas la Bergiers-aj kontraŭdiroj! Antaŭ proksimume du monatoj, simila propono estis farata al K. K., de K-do Trebitsch el Bruselo. K-do Bergiers ĝin malaprobis dirante, ke ĝi *plenumus opoziciajn dezirojn!* Plie, K-doj Bergiers k Jeanneret — malgraŭ la statutaj reguloj pri tia afero — proponis al Plenum-Komitato organizi referendumon pri fido aŭ malfido al SAT-Direkcio. Kelkajn tagojn poste okazis eksiĝo de Jeanneret el la K. K. k Bergiers skribis al K-do Van Aelst, la 10-an de januaro 1931, pri tio: *"esence ne plu validas nia decido pro la eksiĝo de Jeanneret."* Fojon plian, K-do Bergiers ŝanĝis sian opinion!!...

"Ĉu tiaj sinsekvaj kontraŭdiraj sintenoj ne estas indaj je pulĉinelo? Opiniojn, decidojn de K-do Bergiers karakterizas konstanto... de ventoflago! Tiu K-do, kiu emas ludi ĉefrolon en la nunaj gravaj okazoj, kredeble ne mezuris la sekvojn de siaj antaŭaj agoj. Kredeble li ne pretiĝis akcepti serene la lavangojn da atakoj de "Isto". Nun, kiam baldaŭ sonos la momento por respondi pri siaj faroj, li ektimas!

"Aliparte, lertaj opoziciuloj eluzis la ambicieman karakteron de Bergiers k "implorante" (petegante) — kiel li skribis — flustris al li plenumi teatrecan geston. Ni rifuzis kunludi k lasis Bergiers alpaŝi sole la scenejon. Ni ne estas marionetoj k pro tio estas akuzataj pri partieco!

"Laborinte por SAT, k nur por plej karaj SAT-interesoj, ni havas kvietan konsciencon k sentime respondos pri niaj agoj. Niajn purigajn decidojn ni faris plenkonscie k antaŭvidis iliajn sekvojn. Bergiers daŭre fantaziis k nur klopodis trovi la okazon ludi rolon. Ni havas alian komprenon pri nia tasko.

"Bruselo, 9. majo 1931.

M. Van Aelst (155). G. Stalens (5895).

La Pozicio de la Plenum-Komitato

Publikigante la du suprajn tekstojn, ni ne faros pri ili longan komenton k simple kontentiĝos per cito el la protokolo pri la kunveno de la Direkcio, okazinta la 19. 5. 31. Tiu dokumento konigu al la SAT-anaro nian pozicion antaŭ la demando stariĝita de K-do Berĵje (Bergiers).

———————————

"Aŭdinte la legon de la alvoko de K-do B., sekretario de la K. K., K-do Lanti memorigas, ke jam delonge k plurfoje li konigis sian deziron liberiĝi el la gvidado por havi pli da tempo dediĉota al studado k verkado. Nur devosento tenis lin ĉe la posteno. Sed hodiaŭ li kontente bonuzas la okazon, liveritan al li de K-do B., por deklari sian eksiĝon el la Plenum-Komitato de SAT.

"Tiu deklaro de K-do Lanti estigas viglan diskuton inter la ĉeestantoj, kiuj unuanime konkludas jene:

"1. la decido de K-do Lanti estas komprenebla je pure sentimenta vidpunkto, sed neniel pravigebla, konsidere la verajn interesojn de la organizo.

"2. La unueco en nia movado absolute ne dependas de la malsimpatio, kiun povas havi por K-do Lanti la amikoj de K-do Berĵje. La demando estas: ĉu SAT restos kiel ĝis nun malfermata al ĉiuj tendencoj el la Laborista Movado? Ĉu anarkistoj, sindikatistoj, sennaciistoj, socialistoj, ISK-anoj, Trockianoj k. a. komunistaj opoziciuloj same kiel ortodoksaj komunistoj povas kiel ĝis nun havi lokon en nia Asocio? Unuvorte ĉu SAT konservos sian informan, edukan karakteron, aŭ ĉu ĝi fariĝos politika agitejo? Al tiuj demandoj la kongresoj en Lajpcig k Londono jam respondis; sed ni estas pretaj submeti ilin al la tuta SAT-anaro per ĝenerala voĉdonado *laŭstatute* aranĝota, farante mem tiucelan proponon al la Amsterdama kongreso.

"3. Konsiderante, ke K-do Lanti ĉiam penadis, por ke nia Asocio sekvu la statutan vojon, k neŝanceleble restis lojala antaŭ *ĉiuj* tendencoj, lia eksiĝo el la P. K. en la nunaj cirkonstancoj aspektus en la okuloj de multaj K-doj kiel konfeso pri *neekzistantaj* pekoj k tiel liberigus la vojon al tiuj, kiuj celas per plej diversaj rimedoj meti nian Asocion je la servo de nur unu sola tendenco. Lia eksiĝo plie aspektus kiel malkuraĝa forkuro antaŭ ŝakalaj atakoj.

"4. Tial ke ĉiuj K-doj el la Direkcio ĉiam estis plene solidaraj kun K-do Lanti, ili *unuanime* plej insiste petas, ke li ne persistu en sia deziro liberiĝi el la gvidposteno.

"K-do Lanti dankas pro tiu atesto pri fido k diras, ke ĉefe tuŝis lin la konsidero, ke lia eksiĝo povus aspekti kiel signo pri malkuraĝo antaŭ la atakoj, kiujn oni direktas al li. Antaŭ ol ŝanĝi sian decidon, li petas, ke K-doj Lerfner k Stej, anoj de la P. K., estu demandataj pri la afero. Se tiuj du K-doj samopinias kiel la Parizaj P. K.-anoj, li konsentos repreni sian eksigdeklaron. Plie li postulas, ke oni kontentigu la deziron de K-do Berjje per aranĝo de ĝenerala voĉdonado pri fido aŭ malfido al la nuna Direkcio, eĉ se ĝian agadon aprobos plimulto ĉe la proksima kongreso. Li aldonas, ke neniam li konsentos fari iajn komplezojn por akiri ies ajn simpation k eĉ sentas sin honorata de kelkies malsimpatio.

"Estas konsente notataj la diroj de K-do Lanti k la sekretario estas komisiata senprokraste sendi kopion de ĉi

---

POR EVITI LA ▲ RIFON

9. LISTO:

Le Tutour (Lille) 10 fr.fr.,
Boucon (Annecy) 32 fr.fr.,
J. M. Duinker (Den Burg) 5 mk.g.,
Lanti (Paris) 4.20 mk.g.,
Rosenblom (Manchester) 2 mk.g.,
Walter (Weisstein) 1.20 mk.g.,
Schneider (Sulzgries) 1.50 mk.g.,
H. L. (Los Angeles) 3.48 mk.g.,
Tramista Esperantistaro (Dresden) 15.50 mk.g.,
90 (Leipzig) 1 mk.g.,
Avid (Villejuif) 10 fr.fr.,
Barta (Denver) 1 dol.,
Peroux (Tours) 5 fr.fr.

Korektoj. La eldonejo "Literatura Mondo" komunikas al ni jenon: "Koncerne vian artikoleton en 'S-ulo' n-o 345, p. 263, 'Ĉe la neŭtraluloj', par. 2, ni opinias nia devo deklari, ke la verketo 'Zamenhof' *ne* estis al ni ofertita de CK SEU, sed ĝi venis en nian liston *pro eraro niaflanka* jam malfrue rimarkita." La legantoj do bonvolu noti, ke la koncerna piednoto, kiu baziĝas sur tiu eraro de "Lit. Mondo", devas esti nuligita.

*

En n-o 346, p. 267, 3-a kol., 14-a linio de malsupre (en la artik. de Usov) bonv. korekti "**lia** filo" (anst. ŝia).; p. 272, 1-a kol., 6-a lin. de malsupre oni legu "**eĉ** ne akordantan" (anst. "ĉe"); p. 269, 2-a kol., 6-a lin. de supre: "Ventolado" (anst. "ventolaĵo").

tiu protokolo al K-doj Lerfiner k Stej kun peto, ke ili tuj konigu sian opinion pri la demando*.

"Aber, Banmer, Glodo, Kaŝon, Marso."

Komuniko de la Plenum-Komitato

Sekve de nia decido publikigita en la n-o 337 de "S-ulo" (pĝ. 194) estas eksigitaj el SAT ĉi sekvantaj subskribintoj de la "Deklaro" de la opozicio, kiuj ĝis la 19-a de majo (du monatojn post la publikigo de nia decido) ne reprenis sian publikan subskribon:

Barreira J. P. (3998), Lisabon, *Beiermann, A.* (8070), Bielefeld, *Bubu M.* (518), Orleans, *Erkens J.* (14 735), Amsterdam, *Gremmelspacher* (6740), Feuerbach, *Haenrats L.* (15 305), Roubaix, *Hampson W.* (14 915), Stockport, *Heriot H.* (8361), St. Jean de la Ruelle, *Hošek J.* (10 032), Zlin, *Jeanneret H.* (3012), Bruselo, *Keable* (12 668), London, *Köhnke F.* (6709), Hamburg, *Kruus* (16 808), Tartu, *Leek J.* (15 266), Varsovio, *Medland H.* (16 166), Devon, *Nadal Salom* (5893), Pla de Nadesa, *Sampson M.* (4691), Torquay, *Wajcman A.* (15 875), Olkusz, *Weisz Z.* (13 066), Antverpeno, *Taylor F. W.* (10 664), Sutton, *Zieles* (3201), Solingen.

Klarigo

Laŭ kelkaj leteroj ricevitaj estas evidente, ke ne ĉiuj K-doj komprenis ĝuste la signifon de la decidoj de la P.K. k K.K. aperintaj en la n-o 337 de "S-ulo". Neniam temis eksigi ĉiujn opoziciulojn. Opozicio estas eĉ ofte utila en organizo. Sed estas evidente, ke tiuj, kiuj bojkotas k rekomendas bojkoti la eldonaĵojn de organizo, ne havas lokon en ĝi. Tiajn opoziciulojn ni eksigas.

Eble kelkaj legantoj miros ĉe la konstato, ke la publikigata listo ne estas tre ampleksa. La kaŭzo estas jena: inter la subskribintoj de la opozicia deklaro estas multaj, kiuj ne pagis kotizon eĉ en 1930 k. a., kiuj ne realiĝis al SAT en 1931. Ili do ne estas membroj k sekve ni ne bezonas eksigi ilin. P. K.

TRA LA MOVADO
KRONIKO

AŬSTRIO. Knittelfeld. La 30. aprilo okazis kursfinfesto; ĉeestis 36 geesp-istoj, inter ili gasto el Niklasdorf. Muziko, deklamoj, paroladoj de K-doj Pavlik k Greitner. Subtenis la feston la loka grupo de lab. radioligo, aranĝante radio-horon. Ankaŭ sukcesigis la aranĝon partopreno de l' kursanoj el najbara loko Zeltweg, kie restis el 28 komencintoj 10 (en Knittelfd. el 24 restis 16). — *GERMANIO.* Malgraŭ decido post pasko enkonduki esp-on kiel instru-fakon en la senkonfesia lernejo de *Penzig* (Silezio), tio fakte ne okazis ĝis nun (ĉu pro tio, ke mankas la leĝe necesa konsento de la — naciista — lernej-inspektoro?). Ekzistas ja esp.-parolantaj instruistoj (**lab.** esp-istoj) en tiu lernejo, k ankaŭ la gepatroj ne kontraŭas la esp.-lernigon (sed ili ne riskas postuli!). (15 254.) — *TURKIO.* En la urbo *Adana* estas severe malpermesite lerni k instrui esp-on. Kvankam tio ŝajnas nekredebla, estas vero. Do mi estas devigita memlerni la lingvon. La policestraro malebligis al mi malfermi kursojn konfiskante ĉion (ŝlosilojn, vortarojn, kurslernolibrojn ktp.). Tamen estas permesate instrui esp-on en aliaj turkaj urboj. Mi estas jugoslavo, k pro la esp. afero nun ne rajtas akcepti laboron ĉi tie. Malgraŭ la malpermeso la intereso por esp-o estas vigla en ĉi tiu loko. (St. Miŝak.)

* Intertempe venis la respondoj de K-doj Lerfiner k Stej, kiuj plene solidariĝas kun K-do Lanti k aprobas la sintenon de la Direkcianoj.

NIA POŜTO

10 634. — Ni aperigos vian komunikon en la rubriko "Kontraŭ la dogmojn".

17 245. — Via artik. aperos.

15 973. — Via artikolo aperos.

3958. — Manuskripto por "LNE" ricevita k uzota. *Red.*

Jam disvendiĝis pli ol 1000 ekz-oj de la

Manifesto de la Sennaciistoj

Tio estas plej bona pruvo, ke la jam antaŭ nelonge aperinta verketo estas tre leginda k eĉ studinda. Neniu laborista esperantisto povas ĝin malhavi. Mendu senprokraste al jenaj adresoj:

Britio: (3 pencoj) K-do Horace Walker, 25, Grimthorpe Terrace, Ash Road, Headingley, *Leeds.*

Francio: (1,50 fk.) K-do L. G. Avid, 19 bis, rue J. B. Baudin, *Villejuif* (Seine).

Germanio: (0,25 mk. g.) K-do J. Burger, Bruchstr. 47 a, *Essen.* Ankaŭ mendebla ĉe Administracio de SAT.

Nederlando: (0,20 gd.) K-do F. Faulhaber, Marathonweg 15, II, *Amsterdam.*

Norvegio: (0,30 oeroj) K-do M. Muribo, H. H. Rodes Vei 1, Bekkelagshögda, *Oslo.*

Polio: (0,50 zl.) K-do St. Rostoniec, ul. Piekna 52, *Varsovio.*

Usono: (0,10 cd.) K-do T. Veder, 24—29 Merchant St., *Astoria,* L. I.

Leginte la broŝuron, k se vi aprobas ĝian enhavon, aliĝu al la

Sennaciista Frakcio

el membroj de SAT

kiu eldonas ĉiumonate hektografitan bultenon. Kotizo laŭvola. Por pliaj informoj skribu al K-do Veder, 24—29 Merchant St., *Astoria,* L. I. (Usono).

LA ESTONAN POPOLON K ARTON

konatigas al vi la maja numero de

LITERATURA MONDO

sur 32 paĝoj!

Kun multaj ilustraĵoj!

Mendu ĝin por 0.90 sv.fr. (P. 1.—) aŭ egalvaloro ĉe niaj reprezentantoj, ĉe ĉiuj esperantistaj librovendejoj aŭ ĉe la eldonejo de la gazeto

Bleier Vilmos, Hungario

Budapest, IX. Boráros ter 6.

Ni akceptas poŝtmarkojn el la eŭropaj landoj aŭ respondkuponojn.

KORESPONDADO

Unu enpreso, simpla trilinia anonceto kostas 0,80 mk. g., ĉiu plia linio 0,50 mk. g. – Grandaj anoncoj kun kadro: po kv. cm. kostas 0,20 mk. g.

BRITIO

K-do A. Deacon, 49 Alexander Road, Alma Rd., *St. Albans,* kĉl, pri esperanto k liberpensaj temoj.

BULGARIO

K-do Todor Iŝev, str. Gladston 28, *Plovdiv,* kĉl. Gek-doj, pri div. temoj, L, PK, PI. Unufoje mi certe resp.

FRANCIO

— Ekde aŭgusto okazos en St. Junien ekspozicio. Sendu multnombrajn ekspoziciaĵojn al K-do Moreau Roger Fg. Pont-Levis, **St. Junien** (Hte Vienne).

GERMANIO

K-do Hans Lässing, Berliner Str. 229, *Diemitz b. Halle,* serĉas seriozajn gekorespondantojn el ĉl. Certe resp.

— 10 gelernantoj interŝ. L, PK, PI kĉl. Resp. garantiata. Skribu al: K-do Gottfried Wolfrum, Oelsnitzer Str. 107, *Hof/Bayern.*

K-do Heino Hirsch, Grüne Str. 10, *Schwerin/M.,* dez. koresp. kun hebreoj el ĉl., pri ĉ. temoj.

— 3 K-doj dez. ŝakludi L, PK. Adr.: Alwin Sommer, Haldener Str. 24, *Hagen/W.*

HUNGARIO

— Lab. esp. grupo koresp. kun eksterl. K-doj pri lab. temoj. Resp. garantiata. Adr.: Esperanto Grupo, Csillag ucca 2, *Pesterzsebet.*

POLIO

— Grupo de Ruĝaj Skoltoj koresp. kĉl. ruĝaj geskoltoj pri ĉ. temoj. Adr.: K-do H. Fronczak, Krochmalna, 83-a — 8, *Warszawa.*

SOVETIO

F. Semenov Bol. Kozihinskij per 28 kv. 57, Moskvo, kĉl. pri ĉ. t. interŝ. esp. librojn, gaz., PM.

Sekcio Rotterdam I

de l' Fed. de Lab. Esp-istoj aranĝos la 17. junio LETERVESPERON. K-doj, tutmondaj, skribu pri ĉiaj temoj. Ni certe respondos. Adr.: H. Garten, Slachthuisstr. 20 b, *Rotterdam* (Holando).

Korespondadon

deziras "Tramista Esperanto-Klubo" kĉl. gesamideanoj, L, PK. — Ni same serĉas kolektivan interrilaton kun tramistaj kluboj en la tuta mondo. Temo: ĉio, kio koncernas la tramvivon. Resp. garantiata. Adr.: Tramvojista Esperanto-Klubo, Sparvägsstationen, **Malmö** (Svedio).

Letervesperon

aranĝos Esperanto-Societo de Asch, fine de junio. Gesamideanoj el ĉ. landoj sendu L, PK, PI al: K-do Ernst Ludwig, Rosmariengasse 6, **Asch.** — Resp. garantiata.

ENHAVO

Presejo: Neudrag, Leipzig (Germanio)